



## Feltrapport fra rejsen til Nordøstgrønland 2012



*Nanok og Grønlands Nationalmuseum på bygningsopmåling ved Kulhus*

*Efter mange års godt samarbejde omkring planlægning af bevaring af de gamle historiske hytter og stationer i Nordøstgrønland gik Nanok og Grønlands Nationalmuseum i sommeren 2012 for første gang sammen om at danne et felthold. To bygningskundige tilknyttet Grønlands Nationalmuseum deltog i Nanoks ekspedition og opmålte herunder en serie særligt udvalgte hytter og stationer samt besøgte en lang række andre bygningslokaliteter. Desuden renoverede et andet Nanok-hold i løbet af sommeren endnu et antal forfaldne småhytter. Læs mere om dette og meget andet i denne rapport.*

**22. feltsæson**

## Indledning

Nordøstgrønlandsk Kompagni NANOK har afsluttet sin 22. feltsæson, hvor vi har kunnet gennemføre vores planlagte program stort set om forventet.

Programmet var i år lidt anderledes end tidligere, idet det ene Nanok-hold, Nordholdet, havde deltagelse af to bygningsagkyndige tilknyttet Grønlands Nationalmuseum & Arkiv. Formålet med dette var at besøge og opmåle en serie særligt udvalgte hytter og stationer samt besigtige en række andre bygningslokaliteter med henblik på at vurdere behov og metoder for fremtidig bevaring. Ligeledes at skabe grundlag for at en revurdering af de prioritetslister, som Nationalmuseet og Nanok i fællesskab udarbejdede tilbage i 2006.

I Nanok er vi meget glade for at det lange og gode samarbejde med Nationalmuseet i Nuuk nu også – takket være Aage V. Jensens Fondes støtte - har kunnet udmønte sig i et fælles feltarbejde, der forhåbentlig også vil kunne gentages i fremtiden.

Nordholdets delrapport indeholder nogle foreløbige observationer og kommentarer omkring de besøgte steder, og Nationalmuseet vil senere i efteråret udarbejde en særskilt rapport og anbefalinger vedrørende den fremtidige bevaringsindsats. Derefter vil Nanok gå i gang med at planlægge sit arbejde for de kommende år.

Det andet Nanok-hold, Sydholdet, renoverede i løbet af sommeren tre forfaldne småhytter samt udbedrede omfattende skader, som isbjørne havde forårsaget på hytter og bygninger i Ella Ø området, ikke

mindst på selve stationen, i løbet af vinterhalvåret.

Efter mange år, hvor bjørnene ikke har gjort nævneværdige skader på hytterne, er der desværre i vinteren 2011-12 sket en drastisk forøgelse af dette problem, specielt i Ella Ø området, hvor et stort antal hytter er blevet raseret i større eller mindre grad. Det er naturligvis ærgerligt, men nu engang en af betingelserne i den nordøstgrønlandske nationalpark.



AAGE V. JENSENS FONDE

Nanok takker først og fremmest vores hovedsponsor, Aage V. Jensens Fonde, for imødekommenhed og aldrig svigtende tillid og støtte. Til trods for at alt arbejde i Nanok er frivilligt og ulønnet ville det umuligt kunne gennemføres over en længere årrække uden ganske betydelig økonomisk støtte fra en trofast sponsor.

Vi retter desuden en stor tak til Siriusfupperne og MarinBasis/Daneborg teamet, der endnu en gang udviste hjælpsomhed og gæstfrihed.

Endvidere retter vi en velment tak til de mange privatpersoner, der fortsat yder støtte og viser positiv interesse for vort arbejde.

Endelig en stor tak til vore mange gode samarbejdspartnere samt til ekspeditioner og myndigheder, der på forskellig vis har ydet positive bidrag til at muliggøre vort arbejde.

På Nanoks vegne

Peter Schmidt Mikkelsen

This field report is also available in English and Danish at: [www.xsirius.dk/nanok.html](http://www.xsirius.dk/nanok.html)

## Feltrapport for Nordholdet 2012

### Opgaver

Nordholdet havde følgende opgaver:

- a) at rekonoscere for en eventuel efterfølgende bevaring / renovering på et udvalg af følgende lokaliteter:
  1. Sverresborg [232], Dødemandsbugten [408], Borganes [421], Bass Rock Husene [461], Kap Philip Broke [470], Alabamahuset [518], Villaen, Danmarkshavn [628]
  2. Flemming Dal Hytten [101], Foldvik [327], Strindberghuset [358-3], Røbekstua [369], Villaen, Loch Fyne [373], Zackenberg Base [438-3], Fjordbotten [454], Kulhus [511], Bessel Fjord [601-2], Mørkefjord [641]
  3. Kap Biot [116], Polheim [220] Kongeborg [224-1], Festningen [228], Skandalen [339], Gamvik [343], Bakkehaug [435], Koldewey Observatorium [447-1], Hansa Bugt [457-1], Kap Sussi [520], Jonsbu [521].
- b) at tilse og foretage vedligehold af Nanoks depot i Nordområdet (Sandodden / Daneborg)
- c) at modtage gods til Nanok på Daneborg
- d) at optælle Nanok-depot i Sandodden / Daneborg
- e) at klargøre for NANOK-ekspeditionen 2013.

### Nordholdet

Peter Schmidt Mikkelsen (Sirius '77), Thomas "Hansi" Hansen (Sirius '03), Inge Bisgaard (Grønlands Nationalmuseum og Arkiv), Søren Vadstrup (Grønlands Nationalmuseum og Arkiv)

### Oprejse og det samlede forløb

De syv deltagerne på årets Nanok-hold mødtes torsdag 25. juli 2012 kl. 11 "under uret" i Kastrup Lufthavn. Herfra gik turen via Keflavik og Reykjavik til Akureyri på Island, hvor vi blev indkvarteret på Hotel Nordurlands. I Akureyri nåede vi at hilse på Frissi og Kibba, der som altid havde sørget for alle vore ønsker til mindste detalje.

Næste formiddag gik turen videre med en Air Iceland Dash-8-200 til Constable Pynt



*Nordholdets sejlruiter fra Daneborg med gummibåd i 2012. I alt ca. 960 km.*

(CNP), hvor vi blev modtaget af logistiker Aka Lynge, der med sædvanlig omhu og effektivitet havde tilrettelagt vores videre færd.

Lidt over middag fortsatte vi med en Norlandair Twin Otter (TWO) til Daneborg (DNB), hvor vi blev budt velkommen og inviteret på aftensmad af Anders Sejersen (Sirius '05) og Andreas Frandsen (Sirius '04), hhv. tiltrådt og fratrådt Chef Sirius, samt øvrige tilstedeværende Siriusfupper. Kort efter ankomsten fortsatte de tre deltagere på vores Sydhold videre med TWO til Ella Ø, medens vi, Nordholdet, som sædvanlig blev indkvarteret i Sandodden. Resten af dagen samt følgende dag, 27. juli, gik med klargøring til vores første bådrejse. På forhånd havde vi truffet aftale med MarinBasis om lån af deres Osprey RIB (gummibåd). Da vores samlede last viste sig at være lidt for stor til en båd, anvendte vi fra og med vores anden bådrejse to RIBs.

I perioden 28. juli - 6. august gennemførte vi tre motorbådsrejser med Sandodden som udgangspunkt. Dagen 7. - 8. august tilbragte vi med forskelligt arbejde på Daneborg. Under opholdet på Daneborg fik vi i øvrigt fin hjælp og support af



*T.v.: Klargøring på Sandodden. T.h.: Søren er allerede i gang med skitser i Sandoddens stue.*

Siriusfopperne, MarinBasis teamet samt logistiker Henrik Spanggaard.

Torsdag 9. august sagde vi farvel til Daneborg og flyttede vores base til Ella Ø, hvor vi blev godt modtaget af tilstedeværende Siriusfopper og indkvarteret i Ørnereden, Treårsekspeditionens gamle ekspeditionshus.

I dagene 10. august - 13. august gennemførte vi fra Ella Ø tre bådrejser med "Brebøljollen" (aluminiumsjolle af fabrikat "Buster" med 50 hk Yamaha påhængsmotor), som "Activ-ekspeditionen 2011" venligst har overdraget i Nanoks varetægt. Den 14. - 15. august anvendtes i samarbejde med Sydholdet til afrigning samt reparation af diverse skader, som isbjørne i den forløbne vinter har påført bygninger på Ella Ø.

Ved middagstid torsdag 16. august blev vi

afhentet af Norlandair TWO, som bragte os til CNP, hvorfra vi kort efter fortsatte til Reykjavik, hvor vi spiste aftensmad sammen med MarinBasis folkene, inden vi fortsatte videre til Keflavik og Danmark, hvor vores tur sluttede.

På turen havde vi ikke haft nogen alvorlige uheld og havde stort set haft udelukkende godt rejsevejr.

### **Første bådrejse, Gael Hamkes Bugt, 290 km, 28. – 30. juli**

Afgang fra Daneborg 28. juli kl. 14. Det viste sig straks, at vores samlede last var så stor, at vi desværre ikke kunne plane med vores båd. Vi besluttede dog at fortsætte og se tingene og brændstofforbruget an undervejs. I fint vejr ankom vi første mål, Dødemandsbugten [408], kl. 17 efter at have gjort korte stop ved Kap



*T.v.: Søren og Inge i fuld feltmæssig sejlerudrustning under et kort stop ved Elvsborg.  
T.h.: Dødemandsbugten.*



*Frisk sejlervej. T.v.: Tyroler fjord. I midten: "Hansi". T.h.: Peter.*

Breusing hytten [415], Dahls Skær hytten [412] og Elvsborg [407].

**Dødemandsbugten [408].** Huset er stadig intakt og generelt i god stand i betragtning af at det snart runder sine 70 år. Det er dog ret medtaget enkelte steder, hvor sne og is har haft uhindret adgang og har forårsaget råd i træværksdelene. Dette er dog ikke mere alvorligt end at det kan udbedres og stedet har stort potentiale som Nationalpark turistcenter med sin beliggenhed og adgangsforhold. Husets træværk står fantastisk flot og det vil være ønskeligt at bibeholde facadens flotte træværk og en restaurering af vinduer og fyldningsdøre tagpap på taget. Der bør udarbejdes en særskilt projektbeskrivelse på reetablering af Dødemandsbugten.

Da vores brændstofforbrug ikke uventet viste væsentlig større (ca. 1 km/l benzin) en forventet tog Hansi og Inge tidligt om morgenen 29. juli med tom last tilbage til Daneborg for at hente yderligere 150 liter benzin, medens Søren og Peter færdiggjorde opmålingerne af Dødemandsbugten. De var retur igen kort før middag, hvorefter vi alle fortsatte til Eskimonæs [405], hvor vi lagde

overflødig læs og fortsatte til Norske Villa [373].

**Norske Villa [373].** Denne laftehytte er opført af drivtømmerstokke kløvet sammen i hjørnerne. Mellem stokkene kan stadig ses mos eller moskusuld som tætning. Hytten har haft et lille anneks, som siden er blevet lukket af til et lille vindfang. Annekset bør genskabes idet den lille hyttedetalje giver en klar idé om norsk laftehusarkitektur. Hytten kan genoprettes med nyt tagpap på taget og stopning af revner med mos og reetablering af vindue, dør og skorsten.

Fra Norske Villa returnerede vi sidst på eftermiddagen i strålende solskin til Eskimonæs, hvor vi ankom 21.30 efter et kort stop ved Krogness [403].

Næste formiddag, 30. juli, fortsatte vi via Stilles Ø til Røbekstua [369] ved Kap James, som vi ankom til i frisk vind.

**Røbekstua [369]** er en fin lille hytte, der ligger helt ud til Grønlandshavet, dog beskyttet af øen Jackson Ø. Den er kun 4,5 kvadratmeter med plads til en briks og kulovn. Hytten er generelt i god stand og i den vestlige væg mangler der et par beklædningsbrædder. Der er anlagt en



*T.v. Norske Villa på en varm dag. T.h. Røbekstua ved Kap James.*

jordvold langs hele hytten og den har været beklædt med tagpap. Hytten kan genoprettes med reetablering af væg, nyt tagpap på tag og vægge samt reetablering af det lille vindue og revledør samt af en jordvold rundt om hytten.

Efter opmåling af Røbekstua krydsede vi i frisk sø Gael Hamkes Bugt og returnerede til Daneborg, hvor satte Nanoks egen Humber RIB i vandet, således at vi derefter kunne sejle med to både, hver forsynet med en 40 hk påhængsmotor. Det viste sig at være en perfekt løsning, hvorved vi fuldstændt kunne plane og holde en fart på ca. 30 km/t og sejle ca. 2 km/l benzin pr. RIB. Uden større brændstofforbrug opnåede vi derved øget hastighed, komfort og sikkerhed.

### **Anden bådrejse, Tyrolerfjord, 150 km, 31. juli**

Afrejse fra Daneborg 31. juli kl. 10.30 og ankomst til Fjordbotten [454] kl. 13 efter et kort stop ved Bjørnnesstua [437].

**Fjordbotten [454]** ligger i bunden af Tyrolerfjord og 1 kilometer inde i land og ca. 6 meter oppe på et klippefremspring. Herfra er der en fantastisk udsigt til fjorden og den flotte gletschertunge i den store elvdelta. Hytten er ca. 5,5 kvadratmeter og har pulntag i den del af hytten, hvor briks og kulovn er placeret. Mod nord er hytten udbygget med en skråvæg/tag i hele facadens længde over et klippefremspring. Ovenpå klippefremspringet er der en halv meter bred opbevaringshylde. Hytten er et godt eksempel på tidens fangstmandshytter, hvor interiøret fortæller en masse om det

daglige liv som fangstmand i Nordøstgrønland og man kunne næsten ønske at lade al interiøret være uberørt som det ser ud i dag. Der er få steder, hvor der er råd i de nedre dele af facadebeklædningen. Disse dele og andet skadet træ kan udbedres og hyttens tagpapbeklædning genetaberes med nyt pap således at alt træværk bliver beskyttet mod fugt. Derefter en reetablering af jordvold og stenfundament og genetablering af det lille vindue i revledør.

Vi fortsatte fra Fjordbotten til Bakkehaug [435], som var færdigopmålt ved 21-tiden.

**Bakkehaug [435].** Det er utroligt at hytten stadig er oprejst i betragtning af, at den næsten 10 kvadratmeter store hytte mangler en bindingsværkskonstruktion. Facadevæggen er i 4 fag og bliver holdt sammen af en simpel tagrem og fodrem og hver fag er sammenholdt af en tværgående revle. Taget er udført af simpelt bjælkespær med kiprem og hele hytten har været beklædt med sort tagpap på facader og gavle og rødt tagpap på tag. Det er oplagt at renovere Bakkehaug, hvor den lodrette facadebeklædning renoveres i de dele, hvor der er rådskader samt genetablere tagpapbeklædning på facade og tag og sikre at alt træværk bliver beskyttet mod sne og fugt. Jordvolden omkring hytten renoveres og genetaberes de steder hvor der er sket erosion. Det smalle aflange vinduesparti renoveres og revledøren genetaberes. Skorsten og kulovn reetaberes.

Fra Bakkehaug sejlede vi retur til Daneborg, hvor vi ankom ved 23-tiden efter et kort stop ved Zackenberg fangststation [438-2] og den



*T.v. Bakkehaug. T.h. Zackenberg Base.*



*T.v. og midten: Opmåling af Bass Rock. T.h.: Søren i gang med skitser ved Kulhus.*

gamle Zackenberg Base [438-3].

**Zackenberg Base [438-3].** Hovedbygningen består af 4 x 2 fag træelementer med ensidig taghældning samt et sammenbygget depotskur. Bygningerne har ikke nogen arkitektonisk værdi og det blev besluttet at lade bygningsanlægget forfalde som hidtil. Dog bør man nænsomt fjerne et større lager af glasulds/englehårsmåtter beliggende på nordsiden af bygningerne idet englehår kan have sundhedsmæssige konsekvenser og at der er tale om glasfibre. Stedet har kultur- og miljømæssig værdi, hvorfor det anbefales at stedet og anlæggets forfald taler deres eget sprog.

### **Tredje bådrejse, Sabine Ø og Hochstetterbugten, 470 km, 2. – 6. august**

Desværre viste nye satellitkort, som vi fik af Sirius, at fastisen nord og øst for Shannon med stor sandsynlighed ikke ville bryde op indenfor de nærmeste dage, og vi besluttede derfor af lastmæssige grunde at fravælge Alabamahuset [518] og Kap Philip Broke [470], der ellers havde høj prioritet på vores liste. Heldigvis var der fine sejlf forhold ved Pendulum øerne og i hele Hochstetterbugten. Den 2. august kl. 9 satte vi i vore to både kurs nordover. Første stop var Germaniahavn [447-3], hvortil vi blev ledsaget af m/b "Aage V. Jensen" og MarinBasis folkene, der venligst medbragte en god del af vores udstyr og brændstof. Straks efter ankomst fortsatte vi til Bass Rock [461], som blev opmålt i fint solskinsvejr, hvorefter vi kl. 18 kunne returnere til Germaniahavn for at overnatte.

**Bass Rock [461].** De ottekantede hytter er opført på den øvre del af en stenfyldt vig

lige neden for det meget markante basaltforbjerg og beskyttet mod det åbne hav af en mindre klippehalvø. Hytterne er generelt i god stand, dog er taget på den ene hytte blæst for mange år siden. Dele af de trekantede tagelementer er at finde på stedet. Det anbefales at renovere den ene mest intakte hytte og lade den anden stå uberørt. Dog skal hytterummet rømmes. Intakt træværk og andet materiale kan genanvendes til den anden hytte. Vinduer og døre genetableres og råd i træværk udskiftes og skorsten og varmeovn genetableres.

Vi forlod Germaniahavn 3. august kl. 09.30 og besøgte først Hansa Bugt [457].

**Hansa Bugt [457].** Tomten fra den gamle tyske vejrstation taler for sig selv og stedets historiske og kulturhistoriske vidnesbyrd sikres gennem klausulerede bestemmelser for ophold på stedet.

Fra Hansa Bugt gik vi retur til Germaniahavn, hvor vi tog al resterende last ombord og sejlede over vigen til den nærliggende Germania Havn [447-1] (Koldewey-ruinen)

**Germania Havn [447-1].** Kun den ene af stenhytterne, anlagt af den tyske Koldewey-ekspedition, findes endnu i dag. Den står som ruin og er vidnesbyrd om stedets kulturhistorie. Sikres gennem klausulerede bestemmelser for ophold på stedet.

Derefter fortsatte vi gennem Clavingstrædet til Berlin Stua [459], hvor vi deponerede et par tromler benzin til vores returrejse. I perfekte is- og vejrhold krydsede vi over Hochstetterbugten via et kort stop på Sigurdsheim [468] til Hochstetter [510], hvor vi blev venligt



*T.v. Hansa Bugt. T.h. Germania Havn (Koldewey-ruinen)*

modtaget af GREA-ekspeditionen, der havde teltlejr ved naturlandingsbanen en km nord for stationen. Vi overnattede på Hochstetter og fortsatte næste dag, 4. august kl. 9 til Kulhus [511], der blev opmålt i fint solskinsvejr (se forsiden).

**Kulhus [511].** Lauge Kochs gamle ekspeditionshus ligger flot på vestsiden af Hochstetter Forland og huset er identisk med Nordfjordhuset på Strindberg Land, dog har Kulhus en tilbygning med en soveafdeling opdelt i 5 små kabiner. Da Nordfjordhuset er i bedre stand end Kulhus og desuden en god repræsentant for bygningsdesignet ændres

Kulhus formentlig til en liste B-hytte. Man bør ved renovering bibeholde facadebeklædningen med "1 på 2" beklædning og restaurere de fine sprosevinduer og fyldingsdøre. Rådskadet træ renoveres og tagene beklædes med tagpap. De to skorstene og varmeovne udskiftes. Genanvendelige borde, stole, skabe, reoler og låger repareres. Husinventar som zinkbaljer, kander og kedler, flasker, kasser og gamle tønder m.m. bevares.

Fra Kulhus gik turen videre over Peters Bugt til ruinen af Jonsbu [521], der også blev opmålt.



*Berlin Stua. Ja, den er virkelig så skæv!*



**Jonsbu [521].** Den gamle norske fangststation er i dag kun en ruin. Stedets historiske og kulturhistoriske vidnesbyrd sikres gennem klausulerede bestemmelser for ophold på stedet.

Vi sluttede dagen af med at sejle fra Jonsbu til Ny Jonsbu [514-2], hvor vi overnattede.

Den 5. august blev en lang rejsedag. Vi startede fra Ny Jonsbu kl. 9 med kurs mod vores efterladte brændstofdepot ved Berlin Stua. Undervejs gennem Fligely Fjord gjorde vi korte stop ved Arnljotstua [509], Nordlige Fligely hytten [474] og Blåbærhytten [469].

Berlin Stua blev efter Søren's ønske opmålt, og medens vi var i færd med dette, fik vi et kort besøg af tre Siriusmænd, der var taget en tur med gummibåd op fra Daneborg for at se til os.

**Berlin Stua [459].** Vi registrerede og opmålte Berlin Stua, selvom den ikke var med på listen. Selvom hytten efterhånden ser ud som om at den er ved at vælte, står den stadig nogenlunde intakt. Hyttens simple bindingsværkskonstruktion, sømning og det tørre luft holder hele konstruktionen sammen, samtidig med at terrænet der er tættest på kystlinien er sunket en smule på grund af haverosion. Hytten er et godt eksempel på hvordan landskabs- og vejrligsforhold både præserverer og eroderer træværk gennem et halvhundred år. Hytten bør sikres i sin nuværende form.

Det var vores plan at fortsætte til Germaniahavn for at overnatte; men

desværre fik vi kort efter afgang fra Berlin Stua stop på den ene påhængsmotor. Vi gik sejlede til det nærliggende Falkberget [448] for at undersøge problemet. Skaden lod sig desværre ikke umiddelbart reparere (det viste sig senere på Daneborg, at stemplet havde sat sig fast). Båden måtte enten sejles på vores lille reservemotor eller slæbes efter den anden RIB. Vi valgte det sidste, da det gav os størst hastighed, ca. 15 km/t.

Grundet denne uventede situation og det særdeles fine vejr besluttede vi at sætte kurs sydover, foreløbig mod Borganes [421-1] ved Kap Borlase Warren. Her ankom vi hen på aftenen.

**Borganes [421-1].** Den lille fine norske hytte er grundmuret af stedets mange natursten; men er i dag mere eller mindre en ruin. Den har indtil for få år siden haft et saddeltag af træ og trægavle og en nedgravet guldplan. 2/3 af hyttens stenvægge er dækket til med tørv og sten på ydersiden. Hytten har en forholdsvis kort brugshistorie, men dens særpræg i forhold til de andre fangsthytter gør den helt speciel og unik og den bør bevares som den er.

Da vi omkring midnat var færdige med opmåling af Borganes, var vejret stadig så fint, at vi besluttede at fortsætte til Daneborg, hvortil vi ankom den 6. august kl. 02.

Beslutningen om at fortsætte havde været rigtig. De næste par dage havde vi en del tåge, blæsende og overskyet vejr, som vi i stedet kunne anvende til afrigning på



*T.v. Inge skriver en hilsen i Djævlekløftens hyttebog.  
T.h.: Klar til afgang fra Ella Ø i Brebøljollen.*



T.v.: Sverresborg i Vega Sund.

T.h.: Nordholdets sejlruiter fra Ella Ø med "Brebøljollen" i 2012. I alt ca. 780 km.

Daneborg samt til en tur til Sandøen, Djævekløfthytten [427] og et besøg på Zackenberg forskningsstationen [438-5]. Med denne tur og de tre øvrige Daneborg ture havde vi sejlet i alt ca. 960 km.

### Ankomst til Ella Ø

Den 9. august kl. 07.30 fløj vi med Twin Otter fra Daneborg til Ella Ø via et kort stop i Mestersvig [209-1]. På Ella Ø [235] blev vi vel modtaget af Siriusfopperne og hilste på en gruppe geologer fra CAMP-ekspeditionen, der havde teltlejr på Ella Ø. Velankommet og indkvarteret i Ørnereden tog Søren og Inge straks fat på opmåling af denne. Imedens klargjorde Hansi og Peter udrustning til næste tur og tog en kort prøvetur i den nye Busterjolle, den såkaldte "Brebøljolle". Den sejlede som en drøm, omkring 40 km/t og 2 km/l med fuld last.

**Ørnereden [235].** Lauge Kochs gamle hovedstation på Ella Ø fremstår i dag næsten som da den blev bygget og med en fantastisk udsigt over Kong Oscar Fjord. Huset er meget velbevaret og det anbefales at det gennemrestaureres og at der tages stilling til hvordan den daglige brugsret skal være for

gæster og ekspeditionsfolk, så man kan sikre husets kulturhistorie og bevaring for eftertiden.

### Fjerde bådrejse, Vega Sund, 150 km, 10. august

Vi tog fra Ella Ø kl. 09.15 og ankom til Sverresborg [232] i Vega Sund to timer senere.

**Sverresborg [232].** Det ses tydeligt, at Sverresborg er bygget efter norsk tradition for fiskerhuse. Der har ikke været nogen opvarmning i stuen eller loftrum. Al opvarmning har foregået fra køkken. Der er et meget fint "emhætte-anlæg" i træ med udgang i østgavlen. Stuen har været en rigtig fin stadsstue med rosa farvede vægge og fine udsmykninger langs loftet med border af hvidmalede kantlister med en rød rose med bladranker på hver side. Huset har været rødmalet og siden har den være belagt med tagpap. Den primære udsigt fra stuen har været mod vest, hvor det største sprossevindue er placeret. Det anbefales at Sverresborg restaureres og det betyder at al træværk repareres, udluses ved rådskader og manglende brædder genetableres. Vinduer

og døre restaureres/renoveres og der påsvejses nyt tagpap på tagene. Skorsten, kulkomfur og udluftning genetableres. Interiørets farver og udsmykning bør bevares/genmales i samme farver og mønstre. Reoler, skabe, senge og andet husinventar bevares/renoveres så vidt muligt.

Det var atter en flot solskinsdag og på hjemturen aflagde vi Maristua [236] et kort besøg.

### **Femte bådrejse, Strindberg, 340 km, 11.-12. august**

Vi tog fra Ella Ø ved 9-tiden og ankom til Strindberg blot seks timer senere. Undervejs gjorde vi endda korte stop ved Bjørnheimen [310], hvor vi installerede et nyt ovnrør, ved Varghytten [324] i Blomsterbugten, hvor vi spiste frokost og ved Kap Ovibos hytten [340], som Sydholdet havde sat flot i stand. Både Nordfjordhuset [358-2] og Strindberghuset [358-3] blev opmålt.

**Strindberghuset [358-3]** er generelt i god stand og er ca. 20 kvadratmeter stor. Der har været en lille tilbygning på nordvestfacaden. Huset rummer i dag foruden bislag et stort køkken og opholdsrum og et mindre rum, formentlig soveaneks. Husets historie er interessant ved at man i sommeren 1938 som forsøg fremstillede fiskekonserves, laks på dåse, direkte på stedet. Der er en del steder, hvor der er råskader i træet i den nedre del af facadebeklædning. Det anbefales at genetablere tagpapbeklædning på facade og tag samt sikre at alt træværk bliver beskyttet mod sne og fugt. Det anbefales også at der genetableres en jordvold omkring huset. Vinduer og døre repareres og hvidmalede

vindues- og dørindfatninger genetableres som det oprindelige og med hvide lister på tag og facade. Interiøret søges bibeholdt som det ser ud i dag.

**Nordfjordhuset [358-2]** er i god stand. Der bør etableres en faskine fyldt halvt op med strandskærver langs hele huset i en dybde på 20-25 cm for at beskytte mod råd i de nedre dele af facade-træværket. Huset bør genmales i den oprindelige "svenskrøde" farve og interiøret bør bibeholdes i den nuværende form og farve.

Ved Strindberg mødte vi Nanoks Sydhold og fiskede sammen med dem seks velmagende fjeldørred.

Næste morgen, 12. august, ved 9-tiden forlod vi Strindberg og satte kurs mod sydkysten af Gauss Halvø. Tanken var at opmåle Foldvik [327] og aflægge Myggbukta [335] et kort besøg. Desværre fik vi kraftig sø og modvind, så efter korte besøg ved Dalheim [336] samt ved Smedal [320], som Sydholdet netop havde renoveret, besluttede vi at sætte kurs hjemover via et kort besøg på Laplace [301], hvor vi spiste frokost. Vi ankom retur til Ella Ø ved 17-tiden.

### **Sjette bådrejse, Kong Oscar Fjord, 290 km, 13. - 14. august**

Forlod Ella Ø lidt før kl. 9 og havde en fin tur til Kongeborg [224-1], der blev opmålt. Imedens blev dør og skodde i Kongeborgen [224-2] repareret.

**Kongeborg [224-1]** ser ved første øjekast ud som et rævebur. Hytten består af drivtømmer stolper og stivere beklædt med trådnat og et tag af båds-krog. Den har formentlig været



*Håndfangning, tilberedning og fuldkommen nydelse af fjeldørred ved Strindberg.*



*Opmåling af den lille særprægede Kongeborg hytte foran det storslåede Kongeborg fjeld.  
Inge på taget med sit GPS-udstyr. Søren med sin skitseblok.*

beklædt enten med moskusskind eller lærred og en jordvold langs hele hytten. Den særprægede hytte bør bevares som den er.

Fra Kongeborg tog vi en smuttur til Nyhavn [209-2], hvor vi spiste frokost inden vi fortsatte til Polheim [220] via et kort stop ved Kap Peterséns [218]. Kort før Kap Peterséns hilste vi også på tre norske kajakroere på vej mod Mestersvig.

**Polheim [220]** hytten minder en del om Kongeborg hytten i konstruktion med trådnet som vægge og oprindelig en oversavet båd som tag. Hytten bør bevares som den fremstår i dag.

På hjemturen til Ella Ø havde vi det fineste solskinsvejr og havblik, og sejlturen gennem Narhvalsund og rundt langs foden af Bastionen var et af sommerens højdepunkter. Vi var retur på Ella Ø ved 21-tiden.

Den følgende dag, 14. august, besøgte vi Maria Ø [239-2] og Eli Knudsens hytte [239-1] på Maria Ø og sluttede af med en kort visit i Namdalshytten [305].

På de tre Ella Ø ture havde vi sejlet i alt ca. 780 km i Brebøljollen.

### **Afslutning**

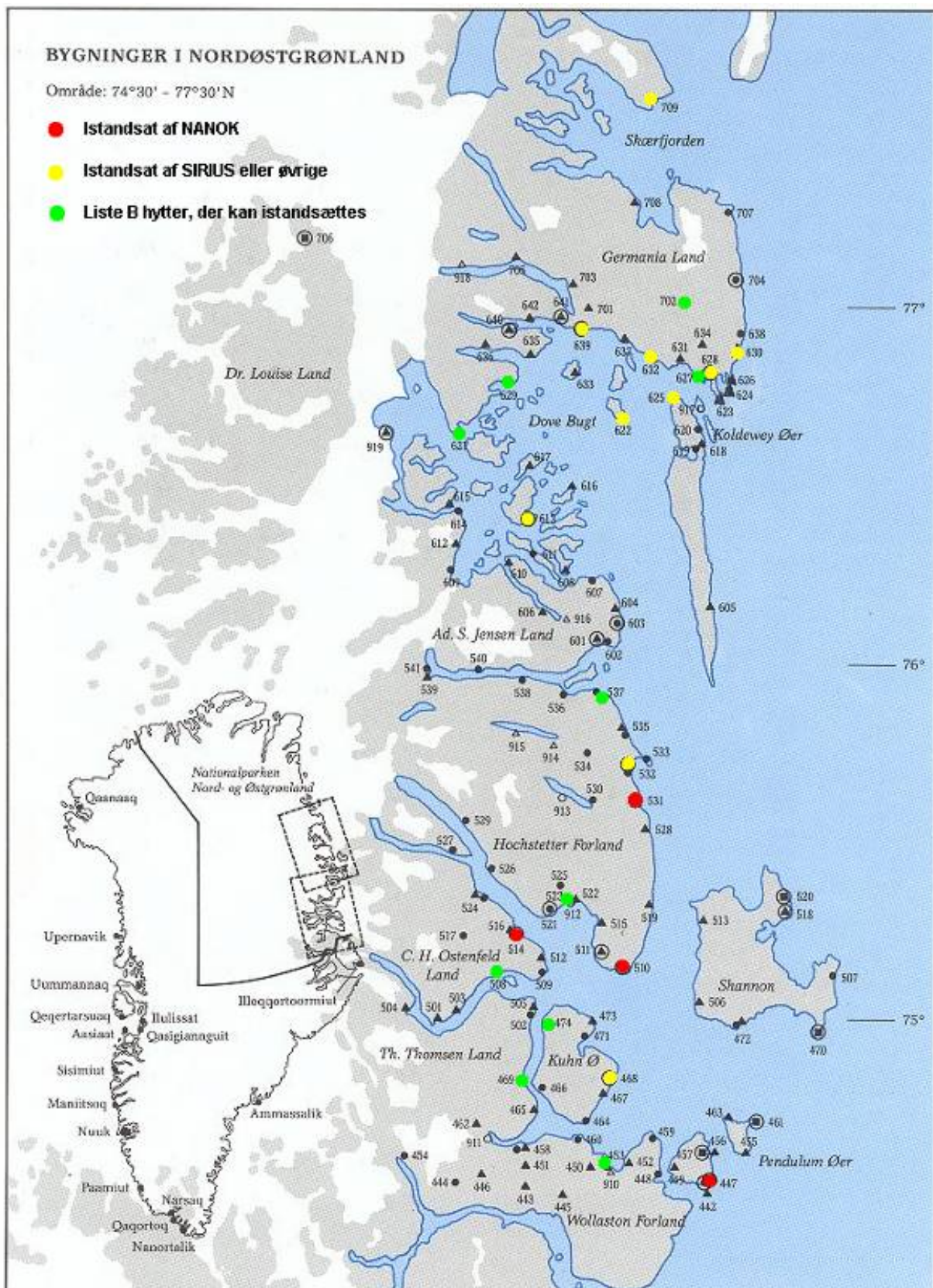
De resterende dage på Ella Ø gik med afrigning og diverse arbejder samt naturligvis en hyggelig grillaften sammen med Siriusfopperne, inden vi ved middagstid 16. august blev afhentet af Twin Otteren.

Vi havde forud for turen ikke gjort os forhåbninger om at kunne besøge alle liste-A lokaliteter; men blot så mange som muligt under de givne omstændigheder. Desværre forhindrede isforholdene os i at nå ud til Alabamahuset; men vi nåede i alt 16 af de 28 liste-A lokaliteter samt en lang række andre liste-B, -C og -D lokaliteter. Alt i alt gav dette os en stor mængde erfaringer, indtryk og viden, som vil blive anvendt til revurdering af prioriteringslisterne og til planlægning af de kommende års arbejde.

Desuden fik vi tre uger med talrige fine oplevelser, godt kammeratskab og højt humør.

Nordholdet takker alle, som har været til at muliggøre dette.

Inge – Søren - Thomas - Peter



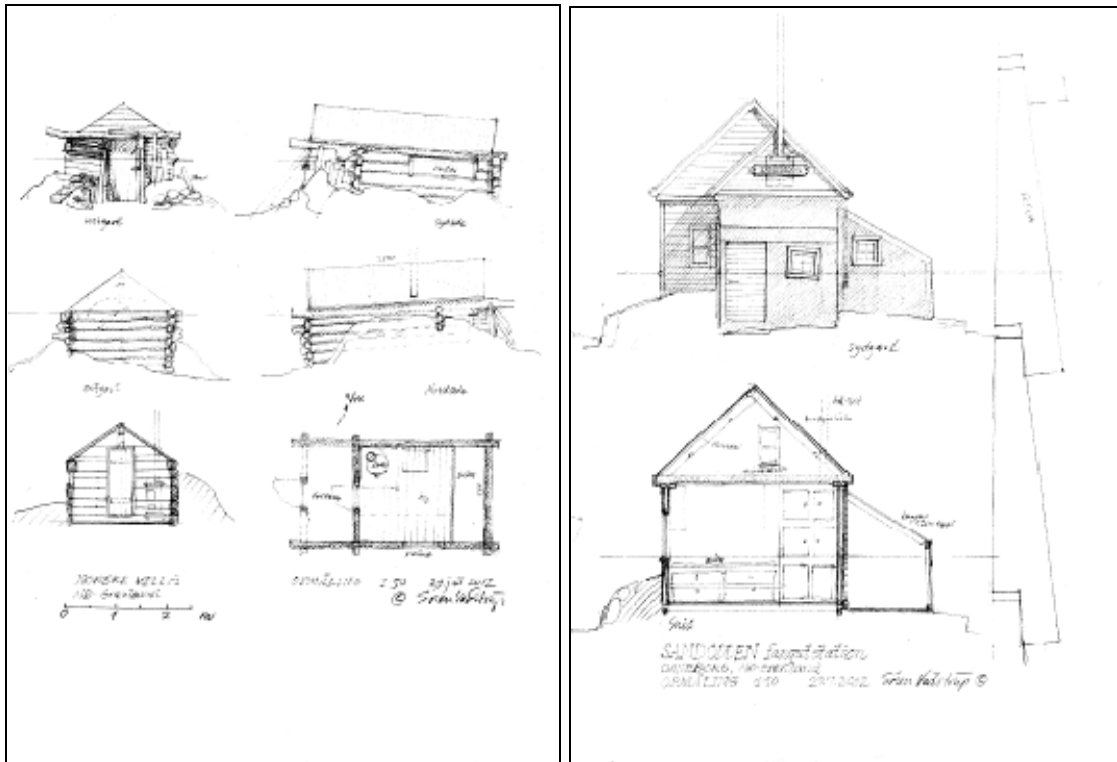
Kortene på denne og modstående side viser vedligeholdelsesstatus for de gamle hytter, huse og stationer i Nordøstgrønland. Lokalteter markeret med rødt eller gult kan forventes at være i nogenlunde brugbar stand. Øvrige lokaliteter kan derimod ikke forventes at være anvendelige. Lokalteter mærket med grønt er øvrige liste-B hytter, som Nanok eventuelt vil renovere og vedligeholde i de kommende år.

## BYGNINGER I NORDØSTGRØNLAND

Område: 71° 30' - 74° 30' N

- Istandsæt af NANOK
- Istandsæt af SIRIUS eller øvrige
- Liste B hytter, der kan istandsættes





T.v. Norske Villa. T.h. Sandodden  
 Eksempler på opmålinger af Søren Vadstrup



Ørnereden, Ella Ø.  
 Akvarel af Søren Vadstrup, der ved siden af detaljerede opmålinger også malede akvareller af en lang række af de besøgte steder.

## Feltrapport for Sydholdet 2012

### Opgaver

Sydholdet havde følgende opgaver:

- at renovere 3 - 5 hytter i Sydområdet: fx Villa [117], Jostein [205], Hamna [208-2], Brøggers hytte [317], Smedal [320], Von Krogh [328], Kap Ovibos hytten [340]
- at tilse og foretage vedligehold af M/B "Agsut"
- at modtage gods til Nanok på Ella Ø / Mestersvig / Nyhavn
- at tilse, optælle og foretage vedligehold af Nanok-depot på Ella Ø / Mestersvig / Nyhavn
- at klargøre for NANOK-ekspeditionen 2013.

### Deltagere

Anders Bjerregaard (Sirius '00), Birger Bjerregaard (Sirius '97) og Lars Kaas Nielsen.

### Oprejse og samlet forløb

Onsdag den 25. juli mødtes Nanoks to sommerhold i København lufthavn. En god blanding af gengangere i Nanokregi og andre helt jomfruelige samme. Alle spændte på sommerens udfordringer og oplevelser. Efter en veloverstået flyvetur til først Keflavik og derefter Akureyri, indtog vi et hyggeligt måltid i byen med kendte ansigter fra DMU, som vi mødte på Island, og som også var på vej til NØ Grønland. Dagen efter fløj vi så først i samlet flok til Constable Pynt, og kort derefter videre til Daneborg,



Sydholdets sejlruiter med "Agsut" i 2012. I alt ca. 660 km.

udgangspunktet for Nanoks Nordhold. For os på Sydholdet var det en kærkommen lejlighed til at gense stationen og alle dens forbedringer. Vi havde ca. 5 timer på Daneborg før vi – Sydholdet – skulle flyve videre til Ella Ø. Sirius inviterede os alle på aftensmad i Sirihus, og vi fik talt med fupperne om planerne for sommeren og vinterens slædeture. Fra Daneborg fortsatte Sydholdet til Ella Ø. Ved ankomsten stod det klart, at der ville være en del ekstra arbejde, idet bjørne igen i år havde besøgt stationen i løbet af vinteren. Det samme gjorde sig i øvrigt gældende på vores vej rundt i terrænet, hvor vi i løbet af de 3 uger ankom til flere hytter, som havde haft uindbudte og voldsomme gæster. Sydholdet



Klargøring på Ella Ø. Agsut søsættes og lastes.





*Skaderne efter vinterens isbjørnebesøg besigtiges og udbedres. T.h. Birger Bjerregaard.*

koncentrerede sig i år om hytterne Brøggers [317], Smedal [320] og Ovibos [340]. Især de to førstnævnte var truet af tidens tand og elementernes hærgen. Vi fik istandsat hytterne og fik undervejs og efterfølgende foretaget en grundig oprydning og reparation efter skaderne på især Ella Ø.

### **Klargøring på Ella Ø**

Det var ikke kun Ørnereden, som havde fået bjørnens kærlighed at føle. Også det gode skib Agsut og sågar aluminiumsjollen fra Brebøl bar præg af, at have været i nærkontakt med en nysgerrig fætter med store kræfter, og ikke mindst kraftige kløer. Agsut havde fået ødelagt en del af presenningen, og det samme gjorde sig gældende for alujollen, hvor bjørnen også havde forgrebet sig på samtlige sæder i båden. I Ørnereden havde den knust i alt 24 ruder. Indenfor havde den taget for sig af retterne, og i modsætning til sidste år, hvor livretten havde været totaktsolie, så virkede det i år som om livretten var sirup. Ikke et mindre trælst valg skulle vi hilse og sige... Mens Birger gik i gang med at reparere vinduerne i Ørnereden, gik Lars og Anders i gang med at klargøre Agsut. Gummibåden

tog en del vand ind og vi fik lokaliseret hullet og lappet dette. Søsætning af Agsut forløb som planlagt, og den 28. kunne vi sejle prøvesejlads. Vi kunne konstatere, at Agsut tog en del vand ind. Ingen af os havde før sejlet med Agsut, men vi var godt klar over, at en ældre dame som hende ville tage vand ind, når hun kom i vandet, men vi var lidt i tvivl om, hvad der var "normalt". Vi lænsede ca. hvert kvarter, hvilket vi i hvert fald var enige om var for meget. Lars fik lokaliseret et par steder ved stævnørret, hvor vandet tydeligt piblede ind. Han havde held til at tætte dette med en lille plade og messingsøm indvendigt fra. Vi gik samtidig i gang med at pakke til første sejlads, som gik til Brøggers hytte i Duséns Fjord. Sideløbende hermed var Anders i gang i Tolvmandsbarakken, hvor det meste af både Sirius' og Nanoks proviant havde været udsat for bjørneterrore. Faktisk havde den ødelagt for omkring 65.000 kr. bare i Sirius standarddepoter! Men nu er der jo ikke noget, der er så skidt, at det ikke er godt for noget, og Nanok fik lov at stå på hovedet i de utallige sække af proviant, som Sirius havde kasseret.



*Brøggers hytte i Duséns Fjord før og efter reovering.*



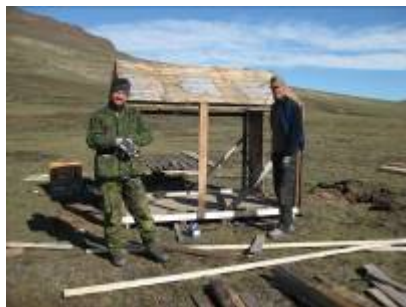
*Flytning af Smedal hytten.*

### **Første tur – Brøggers [317] og Smedal [320] hytterne**

Den 30. kom vi så endelig af sted med fuldt lastet skib. Vi sejlede ind i Sofia Sund i blikstille vand og anduede Svedenborg [241] for en kort visit. Også her havde bjørnen været, og vi brugte et par timer på at sætte døren på plads, sætte ny rude i samt på almindelige oprydning efter en uvorn teenagebjørn. Videre gik det gennem Sofia Sund, hvor vi efter en kort visit ved Arentz hytten [304], der heldigvis havde været forskånet for bjørnebesøg, mødte netop en bjørn. Den lå og legede inde på land kun få hundrede meter fra Arentz hytten. Vi fik taget nogle gode billeder, hvorefter den luntede lidt længere op i baglandet. Vi ankom til Brøggers hytte næste formiddag og gik straks i gang. Vi startede med at fjerne al gammel pap samt med at tage gulvet ud af hytten, og simpelthen lave

et nyt fundament til dette. En del træværk var træt af dage og blev skiftet. Hytten var lige akkurat så stor, at vi kunne ligge og sove alle tre ved siden af hinanden i den. Dagen efter blev en ny Nanokovn installeret. Vi gik i gang med at sætte underpap på hytten. Den fik også to nye buffer. Vi afsluttede arbejdet på Brøggers hytte den 2. august. Samme aften sejlede vi mod Smedal i fantastisk vejr og totalt havblik. Vi tog hytten i besigtigelse kl. 02.30. Det var tydeligt at se på drivtømmret på stedet, at der på visse tider af året står vand langt bag hytten, og at den dermed står i vand en længere periode, hvilket ikke er et sundhedstegn.

Vi havde sovet på båden, og blev vækket, da der var kommet kraftig vind fra sydøst. Vi kom i land, men måtte opgive at hente materialer i land, da brændingen simpelthen var for kraftig. Vi gik derfor i gang med at gøre klar til at flytte hytten de ca. 100 m



*Smedal hytten på Gauss Halvø før, under og efter.*



*Kap Ovibos hytten før og efter reovering.*

længere op i baglandet. Selve hytten blev løsnet fra gulvet, og vi prøvede derefter at løfte den. Det kunne vi dog godt glemme... Herefter afmonterede vi begge vægge og hytten var nu til at løfte. Den blev herefter placeret på et nyt solidt og plant fundament i god afstand til højeste vandstandslinie. Gavle og tag blev først monteret og herefter væggene. Vi brugte afstivere under hele processen. Herefter gik det hurtigt. Ny underpap og slutteligt overpap. Lars lavede et rigtig fint navneskilt ud af et stykke drivtømmer. Under hele perioden ved Smedal havde vi en del moskus og sneharer i baghaven.

Vi satte nu kursen retur mod Ella Ø. Vi havde en kraftig vind fra øst, da vi krydsede Kejser Franz Josefs Fjord og blev derfor nødt til at krydse hele vejen for ikke at komme til at lægge og hugge for meget i de par timer det tog at sejle over. Da vi nåede Kap Humboldt kom vi imidlertid i læ, og da strømmen nu også var med os gennem Sofia Sund, sejlede vi vilde 14 km/t i stedet for de ca. 10 km/t, som vi havde sejlet på vejen ud! En mærkbar forskel! Retur på Ella Ø den 6.

om morgenen.

Vi brugte de næste par dage på at reparere på bjørneskaderne samt på at sortere i en masse kasseret Siriusproviant samt med at pakke til næste tur. Vi havde dog også tid til en mik med fupperne og 3 nordmænd, som sejlede i kajak fra Strindberg til Mestersvig.

#### **Anden tur – Kap Ovibos hytten [340]**

Den 8. stævnedes vi igen ud fra Ella Ø. Efter små 5 timer lagde vi til ved Bjørnheimen [310], hvor der også havde været bjørn. Efter oprydning videre til Varghytten [324] i Blomsterbugten, som heldigvis havde været forskånet. Brugte et par timer på at udbedre nogle skader på pappen og på ovnen. Gik en tur til Noa Sø lidt før midnat. Her havde vi undervejs første parket til et par moskusokse kamp på et lille plateau over os. Lyden af pandeskaller der bragede mod hinanden, gav genlyd mellem fjeldene. Ankom til Kap Ovibos som hældte kraftigt mod nord. Vi besluttede os for at give den et nyt plant plateau, og efter at havde fjernet al pap og bislaget, skubbede vi hytten over på det nye plateau lige ved siden af. Det kan



*Anders Bjerregaard og Lars Kaas Nielsen*

som kuriosum bemærkes, at vi sænkede hytten ca. 50 cm i den nordlige ende i forhold til hvordan den stod! Ikke mærkeligt at man syntes man var ved at glide af buffen, når man satte sig inde i hytten. På med bislaget igen. Heldigvis var træværket på Ovibos i god stand, og vi trængte ikke udskifte så meget. Ny pap og ovn og igen var Lars foregangsmand med et flot navneskilt.

Efter et par dage på Kap Ovibos sejlede vi ind mod Strindberg, men først en tur ind til Waltershausen Gletsjer i bunden af Nordfjord. Der var et leben uden lige! Der lå nok 20 sæler omkring os og i luften en masse terner. Efter lidt fotomik sejlede vi til Strindberg, hvor Nordholdet kort forinden var ankommet. Vi fik fanget frisk fisk til aftensmaden, som vi indtog sammen i Strindberg hytten. Næste morgen sejlede Nordholdet videre langs kysten, mens vi gik op til søen for der at prøve fiskelykken. Havde nogle skønne timer på Strindberg med endnu mere skøn tilberedt fisk og satte samme aften kurs mod Ella Ø. Vi lagde ud i blikstille vand, men da vi nåede lidt syd for Blomsterbugten blæste det op og det blev ved indtil Ella Ø. En god gyngetur med næsten tomt skib!

### Afslutning

Ankom til Ella Ø om morgenen den 13., og

gik straks i gang med de indledende øvelser til at få Agsut på land. Beddingsvognen blev kørt ud i ebbe, og vi var klar! Nu var både Nord- og Sydholdet samlet på Ella Ø. Noget der ellers kun sker sjældent, og Ørnereden summede af liv, aktivitet og hygge. Vi fik ved flod hevet Agsut på land helt uden dramatik. Påhængsmotorerne blev konserveret og al aptering blev afmonteret Agsut. Alt blev vasket ned og gjort klar til vinteren. Birger fik lavet nye skodder til Ørnereden og monteret disse.

Den 15. var vejret lige så fantastisk som det stort set havde været hele perioden, og Lars og Birger gik på Bastionen, mens Anders begyndte optællingen. Afsluttede optællingen samme eftermiddag, og så var der ellers dømt socialt samvær med fupperne om aftenen. Twin Otteren landede omkring middagstid d 16. august på Ella Ø, og snart efter lettede den medbringende både Nanoks Syd- og Nordhold. En fantastisk sommer på kysten var dermed slut. Stor tak til Sirius for deres store hjælp og gæstfrihed. Stor tak til bestyrelsen i Nanok for deres store benarbejde.

Lars – Birger - Anders



*NANOK-holdet 2012 foran Ørnereden på Ella Ø. Stående f.v.: Lars Kaas Nielsen, Thomas Hansen, Søren Vadstrup, Birger Bjerregaard, Inge Bisgaard, Anders Bjerregaard og Peter Schmidt Mikkelsen.*

## Om Nanok

*Nordøstgrønlandsk Kompagni Nanok* er en privat, nonprofit organisation stiftet i 1992 på baggrund af det tidligere *Østgrønlandsk Fangstkompagni Nanok A/S*, grundlagt i 1929.

Nanoks formål er bl.a. *at bidrage til udbredelse af kendskabet til Nordøstgrønland og dets kulturhistorie samt at bidrage til sikring af områdets kulturminder og bygninger.*

Nanok består af en privat kreds på syv personer, kaldet Bestyrelsen. Disse er Peter Schmidt Mikkelsen (direktør), Jens Erik Schultz, Tommy Pedersen, Palle V. Norit, Søren Rysgaard, Fritz Ploug Nielsen og Jesper Mølbak Stentoft. Nanoks revisor er Aka Lyng. Foruden Bestyrelsen deltager en række enkeltpersoner i Nanoks arbejde. Al arbejde i Nanok er frivilligt og ulønnet.

Nanok udsender hver sommer et felthold typisk bestående af 6-10 deltagere fordelt på 2 eller 3 hold, der i 3-5 uger arbejder i Nordøstgrønland. Resultatet af dette arbejde dokumenteres og offentliggøres i en feltrapport. Ekspeditionsdeltagerne udvælges af bestyrelsen. I årene 1991-2012 er der udsendt i alt 133 Nanok'ere, eller mere end 60 enkeltpersoner, til Nordøstgrønland.

For at kunne gennemføre arbejdet råder Nanok over et betydeligt ekspeditionsmateriel. Derimod besidder Nanok ingen fast ejendom i Grønland.

Nanoks arbejde finansieres af Aage V. Jensens Fonde. Kompagniet støttes desuden af en lang række private bidragydere. Blandt sine mange gode samarbejdspartnere tæller Nanok bl.a. Royal Arctic Line (RAL), Norlandair, Air Greenland, Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), Grønlands Selvstyre, Grønlands Nationalmuseum & Arkiv (NKA), Grønlands Naturinstitut og Klimaforskningscenter, Grønlands Kommando (GLK), Polar Logistics Group (POLOG), Slædepatruljen Sirius, Forsvarets Vagt Mestersvig og Logistikcenter Grønland (LCG).

Nanok har siden 1991 renoveret og vedligeholdt ca. 45 kulturhistoriske bygninger og har for denne indsats modtaget betydelig anerkendelse, bl.a. fra det tidligere Grønlands Hjemmestyre samt Grønlands Nationalmuseum & Arkiv.

I årene 2003-2007 udarbejdede Nanok på opfordring af Grønlands Hjemmestyre en ny, unik bygningsmæssig status for samtlige kulturhistoriske hytter og stationer i Nordøstgrønland. Registreringerne er stillet vederlagsfrit til rådighed for Grønlands Nationalmuseum & Arkiv i Nuuk. Et omfattende materiale fra registreringen, herunder fotos og GPS-positioner, er publiceret i bogen *"North-East Greenland 1908-60. The Trapper Era"* (Mikkelsen 2008).

Nanok har fra sommeren 2007 med godkendelse fra Grønlands Selvstyre genoptaget renoveringen af hytter i Nordøstgrønland.



## Liste over nordøstgrønlandske stationer og hytter renoveret af Nanok 1991 - 2012:

Nr.	Navn	Istandsæt år	Nr.	Navn	Istandsæt år
201	Antarctichavn	2001 (knust 2002)	345	Bråstad	2011
218	Kap Peterséns	1998	347	Petrahytten	2011
224-2	Kongeborgen	2001	350	Loch Fyne	1993, 2007
222	Holm Bugt hytten	2001	356	Hoelsbu	1999, 2000, 2007
236	Maristua	2008	367-2	Mellemhuset	2010
238	Mineralbukta	2010	403	Krogness	2010
241	Svedenborg	2011	405	Eskimonæs	1998
301	Laplace	2009	407	Elvsborg	2007-2008
304	Arentz hytten	2008	411-2	Norma hytta	2010
305	Namdalshytten	2010	412	Dahl Skær hytten	2010
308	Kap Humboldt	1997	417	Kap Herschell	2002
308	Bjørnheimen	2008	425	Sandodden/Karina	1994-2000, 2007, 2009
309	Rendalshytten	2010	429	Moskusheimen	1994
317	Brøggers hytte	2012	434	Leirvågen	2008
320	Smedal	2012	438-2	Zackenbergt	1991, 1992
322	Noa Sø hytten	2008	438-4	Fiskerhytten	2008
324	Varghytten	2002, 2007	437	Bjørnesstua	2008
325	Renbugthytten	2010	447	Germaniahavn	1999
335	Myggbukta	1999, 2002, 2011	510	Hochstetter	1996, 1998
337	Ragnhilds-hytten	2008	514	Ny Jonsbu	1995
340	Kap Ovibos hytten	2000, 2007, 2012	531	Ottostrand	2009
341	Halle	2011	---	Kap Moltke /Brønlundhus	2001

Kilde vedr. hyttenumre og -navne: Peter Schmidt Mikkelsen: North-East Greenland 1908-60 The Trapper Era. The Scott Polar Research Institute (SPRI), University of Cambridge (2008).

